

**Návrhový a evidenční list nemateriálního statku tradiční lidové kultury
k zápisu do Seznamu nemateriálních statků
tradiční lidové kultury České republiky**

A. Předkladatel návrhu
Název instituce: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, příspěvková organizace Adresa: Smetanovy sady 179, 686 01 Uherské Hradiště Jméno kontaktní osoby: PhDr. Ivo Frolec Telefon: 572 556 556, 572 551 370 E-mail: info@slovackemuzeum.cz
B. Identifikace navrhovaného statku
1. Název statku navrhovaného do seznamu.
Maximálně 200 znaků. Tradiční hody s právem na Uherskohradištsku
2. Zařazení statku do oblasti tradiční lidové kultury.
<i>a) Do jaké oblasti tradiční lidové kultury statek náleží (podrobnější klasifikace viz poznámka pod čarou ¹)? Uveďte všechny oblasti, do kterých navrhovaný statek patří:</i>
☐ Slovesný folklor ☒ Hudební folklor ☒ Taneční folklor ☐ Lidová religiozita ve vazbě na církevní rok ☐ Lidová religiozita bez vazby na církevní rok ☐ Lidová religiozita v souvislosti s projevy materiální kultury ☒ Kalendářní obyčeje a obřady ☐ Obyčeje a obřady rodinného cyklu ☐ Obyčeje, obřady, slavnosti sociálních a socioprofesionálních skupin ☐ Tradiční technika rukodělné výroby, tradiční technologický postup ☐ Tradiční lidové vědomosti a zkušenosti týkající se přírody a vesmíru ☐ Jiné: Vložit text

¹ Viz <http://www.lidovakultura.cz/wp-content/uploads/2017/11/Lidov%C3%A1-kultura-nemateri%C3%A1ln%C3%AD-nehmotn%C3%A1.pdf> nebo také publikace BLAHŮŠEK, Jan. *Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006.

b) Definuňte statek z hlediska této kategorizace.

Maximálně 500 slov.

Hodová tradice na Slovácku je živou a nejvíce rozšířenou výročně obyčejovou slavností. Původní posláním hodů jako děkovných oslav, kdy se završoval výsledek zemědělské práce, zůstalo značnou měrou zachováno. V minulosti byly hody důležitou součástí hospodářského roku a tuto funkci si do jisté míry podržely, ale na začátku 21. století ji převážila funkce společenská, v životě obce neméně důležitá. Kromě společného základu mají hody v různých částech Slovácka i svá krajová specifika, která je činí jedinečnými a nezaměnitelnými. Na Uherskohradištsku jsou to hody s právem jako výrazným atributem hodových obřadníků zvaných stárce. Pořadatelem a organizátorem hodů je v obcích svobodná mládež nazývaná chasa, která ze svého středu volí svého mužského představitele stárka. Ještě na začátku 20. století nebyl stárek jen postavou hodů. Ve své funkci zůstával celý rok, aby se podílel na organizaci společenského života v obci. Stárkovská organizace měla v minulosti fungující strukturu s pevně zakořeněnými normami a vztahy. Zatímco stárek byl mezi chlapci z chasy volen, měl být fyzicky i organizačně zdatný, stárku si on sám vybíral mezi děvčaty. Tento způsob organizace svobodné mládeže plnil i další důležitou úlohu, kterou bylo přijímání dívek i chlapců mezi dospělou mládeží s právem chodit k muzikám a vybírat si životního partnera. Dalšími významnými obřadníky byli nižší funkcionáři zvaní mladší stárek a stárka nebo podstárek a podstárka. Znakem stárků a podstárků je na Uherskohradištsku velké a malé hodové právo. To je odvozeno od znaků pravomoci obecní samosprávy – hůl zde symbolizovala moc a autoritu. Hodové právo přebíral stárek od představitele obce a mělo podobu ozdobené šavle, hůlky a mohla to být původně i schrána na ozdobené holi či šavli, ve které se uchovávala listina potvrzující povolení hodů. Postupně se v jednotlivých obcích vyvinuly tvarově i výzdobou specifické typy hodových práv, jejichž tvar a výzdoba odráží místní vkus. Hodoví funkcionáři nosili i další atributy – ozdobené lískové hůlky zastrčené do holínek či květináč s rozmarýnem. Dalšími atributy stárků jsou i specifické krojové součástky nebo znaky na kroji jako např. zdobená beranice či klobouk velkou vonicí, rozmarýnem či asparágem s bílými kvítky ad. Také stárky jsou odlišeny krojovými součástkami – typem šátku, úpravou hlavy, květinou za kordulkou nebo barvou sukne. V některých obcích chodí stárky v pentlení jako nevěsty o svatbě. Znakem stárky je také nošení pečiva – koláče, dortů nebo košíku s ovocem, džbánku případně vyšívánek kapesníku. Ústředním bodem hodů je obchůzka s průvodem, jejíž podstatou je kontakt členů chasy s ostatními účastníky a celou vesnicí. Typický je slavnostní oděv a projevy účastníků – hudba, tanec a zpěv. Průvod se zastavuje v domech stárků, které si vyžádá do svého středu spolu s hodovým právem. O povolení hodů bylo a je do současnosti třeba žádat starostu obce, která se na hodové slavnosti organizačně i finančně podílí. Součástí hodové, zpravidla dvoudenní slavnosti je i večerní taneční zábava a zvyk vodění pod právo i zavádění dívek do tance. Obchůzky po obci pokračovaly i následující dny, kdy chodili stárce po babkách nebo po škárkách, v některých obcích je starým zvykem obchůzka s beranem. Slavnost hodů obvykle končila hodovými dozvuky s taneční zábavou.

3. Stručný popis současné podoby statku.

Popište statek tak, aby si jej dokázal představit i člověk, který se s ním nikdy nesešel. Zaměřte se na jeho současnou podobu a funkci, užití technologie, materiály apod.

Maximálně 500 slov.

V životě obcí na Uherskohradištsku požívají hody vysoký společenský status. Jejich rozšíření a intenzita je výjimečná, o čemž svědčí udržování hodové tradice v 50 lokalitách na území 46 obcí a

měst Uherskohradištska. Na území města Uherské Hradiště se dodnes aktivně konají hodové slavnosti v pěti samostatných městských částech - Jarošov, Mařatice, Míkovice, Sady a Vésky. V jednotlivých obcích mají hody svou typickou strukturu, ale také mnoho specifických jevů, k nimž patří zpěv, tanec, kroj i obyčejové artefakty. Hody začínají již důkladnou přípravou, která zahrnuje úpravu a úklid stavení, zdobení domů stárků, stárek a obecních budov. Nezbytné je také praní, žehlení a přichystání krojových součástí i zajištění jejich správného oblečení. Svá specifika a krajové zvláštnosti má krojové ustrojení účastníků hodových slavností, zejména hodových obřadníků stárků a podstárků. Hlavním vnějším symbolem stárka je hodové právo, které přebírá většinou od stárky, která se podílí na jeho výzdobě, a má různou podobu, např. ozdobené šavle, hůlky či pouzdra. Atributem mladšího stárka či podstárka je pak menší hodové právo neboli podprávo. Výrobě hodového práva, udržování i výzdobě se věnují v obcích specialistky, které je spolu se stárkami připravují každoročně k hodové slavnosti. Nejdůležitější složkou hodové slavnosti je obřadní obchůzka - průvod, při kterém svobodná mládež - chasa vyvolává a zve do svého středu hodové obřadníky (stárky). Průvod začíná u mladšího stárka, od kterého pokračuje ke stárce a následně ke staršímu stárkovi a stárce. Součástí zastavení u stárků je pohoštění, které rodina stárka přichystá chasě i přihlížejícím obyvatelům obce a příbuzným. Součástí vyvolání stárků jsou promluvy, při kterých stárce slibují důsledné vykonávání stárkovského úřadu. Promluvy mohou být obecné a každoročně se opakující, častěji však odrážejí aktuální dění v obci, vztahy mezi dívkami a chlapci v rámci hodové chasy i případné prohřešky proti morálce. Výjimečnost hodových obřadníků podtrhuje sólo, které se před jejich domem tančí obvykle také s rodiči stárků, kterým patří poděkování za přípravu hodů a finanční investici, kterou si vyžaduje pohoštění. Posledním zastavením celého průvodu je radnice, kde stárek jménem chasy žádá o povolení hodů starostu/starostku obce. Následuje večerní taneční zábava, které se chasa účastní v krojích a s hodovým právem, které je nezbytným prvkem zvyku vodění pod právo - členové chasy zavádějí ostatní účastníky hodové zábavy podívat se na právo. Hlavními hodovými dny jsou v současnosti sobota a neděle, která je určena k návštěvě slavnostní mše svaté obvykle s účastí všech členů chasy v krojích a v některých obcích spojené i s žehnáním hodových práv. O druhém hodovém dni se v mnoha obcích udržuje zvyk vozit berana na ozdobeném vozíku. Při obchůzce se vybírají peníze, které slouží k zaplacení hodových výdajů včetně zakoupení či zapůjčení berana. Slavnost hodů je několikadenní a končí hodovými dozvuky, které jsou místně nazývány jako hodky nebo malé hody. V některých obcích jsou dozvuky spojeny s průvodem maškar, ale hlavně s večerní bujarou zábavou, při níž se mnohdy převlékají děvčata do mužských krojů a mládenci do ženských. V některých obcích se konají i babské hody spojené se svátkem sv. Kateřiny.

4. Časové zařazení statku.

Stručně popište historický vývoj statku a jeho proměny v čase až do současné podoby.

Maximálně 250 slov.

Historické prameny zmiňují existenci a živé provádění hodové obchůzky v 19. století v širším regionu jižní Moravy. Z různých důvodů docházelo ke změnám v termínu konání hodů. Snahou bylo uzpůsobit datum konání hodů patrociniu kostela, specifickým případem je ustavení císařských hodů v roce 1786. Hody s právem se na Uherskohradištsku konají prokazatelně s menšími odmlkami v průběhu celého 20. století, i když společenské a politické poměry během první třetiny 20. století nedovolovaly každoročně uskutečnit hodové obchůzky, hlavně v letech první a druhé světové války. Hodové slavnosti se ale podařilo oživit a jejich kontinuita nebyla výrazně narušena. Od druhé poloviny 20. století se zaktivizovala činnost obcí, slováckých krůžků a souborů, které se mnohdy staly organizátory

hodových občůzek a některé o hodech vznikly. V drtivé většině lokalit však zůstala hlavním pořadatelem hodových slavností chasa, která ze svého středu volila a dodnes vybírá stárka. Hody trvaly několik dní, obvykle od neděle do středy. Od padesátých let 20. století se pozvolna přesunulo jejich konání na víkendové dny. Výjimkou jsou na Uherskohradištsku Míkovice, kde je hlavním dnem hodů dodnes neděle, a v pondělí se pořádá občůzka s beranem. Ten byl v minulosti obřadně stínán stárkem. Obřadní usmrcování během 20. století zcela zaniklo a zvyk se transformoval do průvodu s beranem vezeným na vozíku (Uherskohradištsko, Uherskobrodsko), nově v souvislosti s pokutami za týrání zvířat se vozí soudek vína. Hodové slavnosti se stejně jako jiné projevy lidové kultury měnily. Změny nebo inovace, které nastaly během posledních sta let, pozitivně ovlivnily a v mnohém podnítily jejich další existenci.

5. Periodicita projevu statku.

Některé statky se vyskytují nebo jsou praktikovány celoročně (např. tradiční rukodělná výroba), zatímco jiné se objevují jen v určitém období nebo termínu, případně jednou za několik let (obřady, slavnosti apod.). Uveďte, jak často a v jakém období/termínu se statek praktikuje.

Maximálně 250 slov.

Tradiční hody s právem jsou ve všech lokalitách spojeny převážně podzimním datem svého konání, tedy obdobím začínajícího vegetačního klidu, kdy byla sklizena úroda. V každé obci se konají v zažitých termínech daných místní tradicí. Nejčastěji se slaví hody patronské – např. václavské (Kunovice, Ostrožská Nová Ves, Ořechov), dále o svátku sv. Kateřiny (Bílovice Huštěnovice), sv. Michala (Staré Město) či sv. Martina (Břestek, Buchlovice). V historii docházelo z různých důvodů ke změnám v datu hodů. Zvláštním případem ve snaze zasáhnout do termínu hodové slavnosti jsou hody císařské. Jednotný termín jejich konání zavedl patentem z roku 1786 Josef II. Datum byl pevně stanoven na neděli po sv. Havlu (16. října) a dodnes se tak v mnoha obcích císařské hody slaví (Babice, Boršice, Jarošov, Mařatice, Nedakonice, Tupesy, Zlechov ad.) Kromě císařských a patronských hodů se v některých obcích slaví hody ve výroční den posvěcení nebo požehnání kostela (Tučapy, Míkovice, Kostelany nad Moravou ad.). Některé obce se také po roce 1918 přiklonily k nově zavedené oslavě hodů kolem 28. října a slaví tak hody republikánské (Kněžpole, Svárov, Zlámánek). Nominovaný statek se v současné době pravidelně vyskytuje jako součást obyčejové tradice. Hody trvají zpravidla dva nebo tři dny. V pátek je pořádán v mnoha obcích předhodový večer, v sobotu, hlavní den slavnosti (v minulosti především v neděli) se koná hodová občůzka a v některých obcích hodová slavnost pokračuje i v pondělí. V mnoha lokalitách následují v dalším týdnu dozvuky hodů. Ve všech obcích se hodová občůzka koná každoročně, výjimečně jednou za dva roky.

6. Zeměpisná lokalizace výskytu statku.

Charakterizujte konkrétně území, na kterém se statek vyskytuje (např. obec, okres, kraj, etnografická oblast apod.). Pokud se statek vyskytuje na území více států, uveďte, o které státy se jedná.

Maximálně 250 slov.

Hody jako takové, nazývané v českém prostředí i posvícení, jsou rozšířeny prakticky na celém území České republiky s různou intenzitou konání a tradování určitých součástí hodových (posvícenských) zvyků a zvyklostí. Specifická podoba zahrnující volbu stárků, hodovou občůzku ke stárkům, taneční zábavu, účast svobodné mládeže i aktivní či pasivní zapojení obyvatel lokality je omezena na oblast etnografického regionu Slovácko a blízké Brněnsko či Mikulovsko. Kromě společného základu mají

hody v různých částech Slovácka i svá krajová specifika, která je činí jedinečnými a nezaměnitelnými. V tomto ohledu hraje výjimečnou roli úloha hlavního atributu hodů – hodového práva. Hody s právem jsou lokálně omezeny na část Slovácka nacházející se na území Zlínského kraje v bývalém okrese Uherské Hradiště. Malý přesah do kraje jihomoravského představují obce v okolí města Veselí nad Moravou, kde se etnograficky láme oblast uherskohradištského Dolňácka směrem ke Strážnici. Několik obcí přesahuje do okresu Zlín (Spytihněv, Šarovy). Hody s právem udržované ve 50 obcích bývalého okresu Uherské Hradiště, částečně i okresu Zlín jsou tak výjimečným fenoménem v rámci Zlínského kraje, Moravy i celé České republiky. Konkrétní seznam obcí viz bod 7, respektive příloha č. 1.

7. Nositelé statku.

Kdo jsou nositelé statku? Pokud existují zvláštní kategorie nositelů, jaké mají úlohy? (Například u tradiční rukodělné výroby, která má více fází, to mohou být různé profese, jež se podílejí na výsledném produktu, a také uživatelé těchto produktů; u tradičních koledních obchůzek se může jednat např. o zhotovitele masek, samotné obchůzkáře, jejich rodiny, které připravují zázemí, obyvatele obce, k nimž obchůzka zavítá apod.).

Maximálně 500 slov.

Nositeli statku jsou hodové chasy – skupiny mladých lidí, kteří si ze svého středu volí obřadníky – starší a mladší stárky, kteří hody organizují a jsou představiteli hodů pro jeden konkrétní rok. Tradiční hody s právem se konají v 50 obcích a městech na Uherskohradištsku a tedy nositeli tohoto nemateriálního statku je mládež v každé z těchto lokalit, která se organizuje přirozeně, bez potřeby institucionálního zaštitění nebo spolku či sdružení. Významnou úlohu při organizování a podpoře hodové slavnosti tvoří obce a města (obecní úřad, městský úřad), které jsou také garantem a možným zástupcem nositele statku v těchto lokalitách: 1. Babice – císařské hody, 2. Bílovice – kateřinské hody, 3. Boršice – císařské hody, 4. Břestek – martinské hody, 5. Březolupy – martinské hody, 6. Buchlovice – patronské hody svatomartinské, 7. Částkov – císařské hody, 8. Dolní Němčí – poslední týden v dubnu, 9. Horní Němčí - o svátku sv. Petra a Pavla, 10. Huštěnovice – kateřinské hody, 11. Jalubí – císařské hody, 12. Jankovice – o svátku Nanebevzetí Panny Marie, 13. Kněžpole – republikánské hody, 14. Kostelany nad Moravou – druhý týden v září – k vysvěcení kostela sv. Floriána, 15. Kudlovice – martinské hody, 16. Kunovice – svatováclavské hody, 17. Medlovice – havelské hody, 18. Místřice – druhý týden v říjnu, 19. Moravský Písek - první týden v říjnu, 20. Nedachlebice – martinské hody, 21. Nedakonice – císařské hody, 22. Ořechov – svatováclavské hody, 23. Ostrožská Lhota – patronské hody svatojakubské, 24. Ostrožská Nová Ves – patronské hody svatováclavské, 25. Pašovice – císařské hody, 26. Podolí – císařské hody, 27. Polešovice – císařské hody, 28. Popovice – první týden v říjnu – patronské hody k Panně Marii růžencové, 29. Prakšice – císařské hody, 30. Spytihněv – druhý týden v říjnu, 31. Staré Město – michalské hody, 32. Stříbrnice – druhý týden v listopadu, 33. Sušice – první týden v září – mariánské hody, 34. Svárov – republikánské hody, 35. Šarovy – dušičkové hody, 36. Topolná – martinské hody, 37. Traplice – první týden v říjnu, 38. Tučapy – dušičkové hody, 39. Tupesy – císařské hody, 40. Uherské Hradiště-Jarošov – císařské hody, 41. Uherské Hradiště-Mařatice – císařské hody, 42. Uherské Hradiště-Míkovice – druhý týden v září – k svátku narození Panny Marie, 43. Uherské Hradiště-Sady – první týden v září – patronské hody k narození Panny Marie, 44. Uherské Hradiště-Věsky – druhý týden v září – patronské hody k narození Panny Marie, 45. Uherský Ostroh – tereziánské hody, 46. Vážany – třetí týden v září, 47. Velehrad – první týden v září, 48. Veselí nad Moravou - první víkend v říjnu, 49. Zlámanec –

republikánské hody, 50. Zlechov – císařské hody

7. a Zástupci společenství nositelů nebo jejich sdružení.

Uveďte kontakty na zástupce nositelů statku nebo na jejich sdružení, spolky, cechy, výbory či jiné nevládní organizace. Můžete zde uvést více kontaktů.

Jméno/Název organizace: Vložit text

Jméno kontaktní osoby a její funkce: Vložit text

Adresa: Vložit text.

Telefon: Vložit text.

E-mail: Vložit text.

Jiné důležité informace (nepovinné): Kontakty na zástupce obecních úřadů a zastupitelstev jsou uvedeny v samostatné příloze č. 1 spolu s písemnými souhlasy s nominací statku.

C. Opatření pro uchování, ochranu a propagaci statku

1. Objektivní faktory ohrožující existenci a životaschopnost statku, pokud existují.

Co nejkonkrétněji popište faktory, které mohou mít negativní vliv na současnou podobu, životaschopnost a mezigenerační předávání statku.

Maximálně 500 slov.

Především všeobecná kulturní globalizace a urbanizace ohrožuje řadu jevů nehmotné kultury, které nesou rysy regionální a lidové kultury. Společnost celkově podléhá kulturním změnám, které způsobuje technický a ekonomický rozvoj, čímž může docházet ke ztrátě významu kulturních hodnot. V důsledku toho mohou tradiční hody s právem asimilovat s módními formami, které vyžaduje dnešní kulturní turismus, a tím může zcela vymizet či se nepřírozně posunout jejich funkce a význam. Také by mohlo docházet k mnohým inovacím, čímž by se zvýšil velký zájem veřejnosti, která není součástí daného lokálního společenství. Tím vznikne nepřiměřená ostentativnost obyčejů a posune se svými prvky ke konzumním atrakcím a přílišné medializaci. Jedním z faktorů ohrožující obyčej je také jeho ekonomická nákladnost a náročnost: vysoké náklady spojené s celkovým organizačním zabezpečením události, náklady na pořízení krojů a jejich zhotovování z tradičních materiálů (ruční výroba) a také jejich udržování, pořizování zvykoslovných předmětů zhotovených osobami znalými tohoto umění (velká práva, malá práva) – vysoké náklady, finanční nároky na zabezpečení velkého množství jídla a nápojů pro mnoho účastníků, náklady spojené s uskutečňováním přidružených programů, společenské a finanční nároky kladené na rodiny stárků. Z toho důvodu v některých obcích dochází k tomu, že se nepodaří vybrat oba páry stárků nebo jsou jako stárci vybíráni dokonce přespolní mladíci, v některých obcích dokonce v uplynulých letech nebyli stárci zvoleni vůbec a celý průběh hodové slavnosti tím byl významně ovlivněn.

2. Realizovaná a existující záchovná opatření.

Jaká záchovná opatření byla dosud realizována na úrovni nositelů, nevládních organizací, místní a krajské samosprávy, státní správy a odborných institucí? (Např. opatření, která napomohla aktivnímu předávání a posílení životaschopnosti statku, či byla zaměřena na jeho identifikaci, dokumentaci, výzkum, podporu, ochranu, zachování, propagaci a vzdělávání, případně revitalizaci)

Maximálně 500 slov.

Hody patří k nesmírně důležitému prvku v posilování regionální a lokální příslušnosti. Důležitou roli proto ve formulaci a realizaci záchovných opatření hrají obce i územní celky s rozšířenou působností. Velmi důležitý je také zájem jednotlivců a jejich rodin. Také místní občanská sdružení nebo právně neukotvená uskupení (chasy), jež zajišťují chod obřadu, jsou do organizace více zapojována. Obecní a městská zastupitelstva umožňují celkový průběh obřadu. Také vydávání odborně-popularizační literatury o tradičních hodech s právem a jejich zastoupení ve sbírkové a výstavní činnosti muzeí patří mezi záchranná opatření tohoto obyčeje. Důležitým prvkem je poukázání na výjimečnost nominovaného statku zápisem na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Zlínského kraje, ke kterému došlo 7. 5. 2018. Tomu předcházela intenzivní výzkumná a dokumentační činnost Slováckého muzea v Uherském Hradišti jako krajského pověřeného centra v péči o tradiční lidovou kulturu Zlínského kraje. Byly realizovány přednášky a spolupráce s hodovými chasami, např. v Mařaticích v roce 2017. V letech 2015 - 2018 bylo realizováno pracovníky muzea 69 výzkumů při konání hodových obchůzek. Tato činnost intenzivně navazuje na práci dlouholeté emeritní vedoucí etnografického oddělení Slováckého muzea PhDr. Ludmily Tarcalové, která v roce 2008 vydala monografii Hody s právem na Uherskohradištsku. Slovácké muzeum vytvořilo v rámci stálé národopisné expozice Slovácko zpřístupněné v roce 2014 část věnovanou hodům s právem i hodovým slavnostem v dalších regionech Slovácka a prezentuje je trojrozměrnými předměty i pomocí audiovizuální techniky. Slovácké muzeum vytvořilo v rámci stálé programové nabídky edukativní program věnovaný Hodům s právem, který od roku 2016 do konce roku 2018 navštívilo 415 dětí a 25 dospělých, celkem tedy 440 návštěvníků. Slovácké muzeum se každoročně podílí na programu Slováckých slavností vína a otevřených památek v Uherském Hradišti, kde realizuje především pořady přehlídkového charakteru. Jedním z nich byla i přehlídka hodových práv a oblečení stárků v roce 2009, které se účastnilo 136 stárků a stárek s hodovými právy ve svátečním kroji a na Masarykově náměstí v Uherském Hradišti ji sledovalo několik stovek diváků. Každoročně před hody realizuje Slovácké muzeum poradenskou činnost pro účastníky hodových slavností, především v oblasti správného krojového ustrojení. Na úrovni měst, městysů a obcí každoročně ve většině případů probíhá aktivní podpora s financováním a organizací hodů. Především s finanční podporou organizace hodové zábavy, snížení nebo odpuštění pronájmu kulturních zařízení, pořízení hodových insignií nebo jejich opravy, případně subvence na obnovu krojového fundusu.

3. Návrh záchovných opatření na eliminaci ohrožení, degradace či zániku statku, pokud taková rizika existují.

Záchovná opatření by měla v první řadě reagovat na rizika identifikovaná v bodě C.1, lze však uvést také další opatření, která posílí životaschopnost a předávání statku, vzdělávání a jeho vhodnou propagaci, a to i v případě, že ohrožující faktory neexistují.

U jednotlivých opatření uveďte jejich stručný popis, dobu plánované realizace, kdo za ně bude odpovídat, případně zdroj financování, a to s ohledem na udržitelný rozvoj statku. Uvádějte konkrétní závazky, nikoliv neurčité proklamace či úvahy. Informace o realizaci navržených opatření budou předmětem periodické zprávy o stavu statku.

Maximálně 1000 slov.

Opatření k zachování tradičních hodů s právem by měla být realizována ve čtyřech rovinách: 1) na úrovni jednotlivých místních společenství zastoupených městskými a obecními zastupitelstvy obcí a měst, 2) na úrovni odborných institucí: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, Národní ústav lidové

kultury, 3) na úrovni Krajského úřadu Zlínského kraje a Krajského úřadu Jihomoravského kraje, 4) na úrovni Ministerstva kultury ČR. Add 1) 1a. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva budou v rámci svých možností podporovat konání tohoto obřadu především prostřednictvím grantových řízení určených místním organizacím a občanským sdružením, které se podílejí na organizaci tradičních hodů s právem. Dále také jistou finanční podporou jednotlivých aktivních účastníků, spoluprací při organizačním zajištění a zvýhodněnými pronájmy obecních nemovitostí, které jsou po dobu hodů využívány. 1b. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva budou za pomoci Ministerstva kultury v rámci svých možností podporovat zajištění potřebného množství tradičních lidových oděvů a krojových součástí. Zajistí školení a výchovu zájemců o tradiční rukodělné praktiky zaměřené na péči o tradiční lidový oděv – s možností využití spolupráce odborných institucí. 1c. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva umožní dokumentaci a periodickou redokumentaci statku pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR. 1d. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva budou spolupracovat na periodických zprávách pro Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury Zlínského kraje. 1e. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva umožní pravidelnou dokumentaci statku muzeím pro vedení krajského seznamu nemateriálních kulturních statků. 1f. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva budou spolupracovat s odbornými institucemi (Slovácké muzeum, Národní ústav lidové kultury) při konání přednášek o tradičních hodech s právem ve školách, které zřizují a doporučí ředitelům těchto škol zahrnout problematiku tradičních hodů do školních vzdělávacích programů. 1g. Dotyčná městská a obecní zastupitelstva zajistí podle potřeby ve spolupráci s odbornými institucemi odbornou přednášku o tradičních hodech s právem určenou široké veřejnosti. Add 2) 2a. Slovácké muzeum jako krajské pověřené pracoviště v koordinaci s Národním ústavem lidové kultury bude i nadále provádět opakovaně dokumentaci tradičních hodů s právem a výsledné materiály budou shromažďovány v archivu muzea pro účely Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Zlínského kraje a ČR. Podle potřeby budou poskytovány odborníkům i orgánům místní samosprávy. 2b. Slovácké muzeum bude shromažďovat ikonografické doklady z archivů zúčastněných rodin, stárků, vzpomínky pamětníků a doklady archivní povahy věnované nominovanému obřadu. V případě potřeby poskytne tyto materiály Národnímu ústavu lidové kultury. 2c. Slovácké muzeum vytvoří, respektive již vytvořilo trojrozměrnými artefakty i audiovizuálními prostředky výstavní prezentaci tradičních hodů s právem v rámci stálé národopisné expozice Slováckého muzea, která upozorňuje na výjimečnost tohoto jevu lidové kultury. 2d. Slovácké muzeum se zaměřilo na prezentaci zvyku tradičních hodů s právem školní mládeži formou edukačního programu, který realizuje ve stálé národopisné expozici Slovácko a bude jej v rámci stálé programové nabídky realizovat i následujících letech. 2e. Slovácké muzeum připraví, respektive již připravilo a má ve stálé nabídce k dispozici přednášku na téma tradičních hodů s právem pro základní a střední školy i jiné zájmové skupiny existující v místech konání obyčeje. V přednáškové činnosti v případě potřeby bude spolupracovat s Národním ústavem lidové kultury. 2f. Slovácké muzeum a Národní ústav lidové kultury budou zájemcům o nominovaný statek poskytovat informace, organizátorům a aktivním účastníkům i konzultace. 2g. Slovácké muzeum ve spolupráci s Národním ústavem lidové kultury zajistí aktuální informace o probíhajících hodových slavnostech a jejich každoroční „kalendář“ na stránky www.lidovakultura.cz a na facebookový profil obou institucí. 2h. Slovácké muzeum ve spolupráci s Národním ústavem lidové kultury a podporou Zlínského kraje i MK ČR vytvoří výstavu věnovanou tomuto fenoménu, která bude z části putovní a zajistí tak popularizaci a zviditelnění nominovaného statku. Výstava bude určena pro instituce i obce, kam bude moci v průběhu hodových slavností být instalována. 2ch. Slovácké muzeum, případně Národní ústav lidové kultury zajistí

dokumentaci hodových slavností i zajištěním reprezentativních insignií hodových slavností a akvizicí těchto do vlastních sbírkových fondů, ve spolupráci se zřizovateli. Add 3) 3a. Zlínský kraj, respektive Jihomoravský kraj umožní, aby se právnické a fyzické osoby podílející se na přípravě a organizaci tradičních hodů s právem mohly zapojit do grantového programu na podporu lokálních kulturních událostí. 3b. Zlínský kraj bude využívat nominovaný statek k propagaci lidové kultury kraje. V rámci možností zařadí informace o tradičních hodech s právem do svých osvětových a vzdělávacích projektů, dále také do propagačních a informačních materiálů. 3c. V rámci středních škol a základních uměleckých škol jím zřizovaných a sídlící v místech konání tradičních hodů s právem budou podle potřeby škol probíhat přednášky na téma hodů s právem, studenti budou vyzváni k přípravě a realizaci projektů dokumentace hodů s právem, příp. projektů literárních nebo výtvarných soutěží zaměřených na tento statek. Add 4) 4a. Ministerstvo kultury umožní účast a zapojení právnických a fyzických osob podílejících se na přípravě a organizaci tradičních hodů s právem do grantového programu na podporu tradiční lidové kultury. 4b. Ministerstvo kultury a instituce jím pověřené budou využívat nominovaný statek k propagaci lidové kultury ČR. V rámci možností zařadí informace o tradičních hodech s právem do svých osvětových a vzdělávacích projektů, dále také do propagačních a informačních materiálů.

3.a Kompetentní subjekty odpovědné za realizaci záchovných opatření.

Uveďte kontakty na instituce, organizace či jednotlivce, kteří budou odpovídat za realizaci záchovných opatření.

Jméno/Název organizace: Slovácké muzeum v Uherském Hradišti

Jméno kontaktní osoby: PhDr. Ivo Frolec

Adresa: Smetanovy sady 179, 686 01 Uherské Hradiště

Telefon: 572 556 556, 572 551 370

E-mail: info@slovackemuzeum.cz

Jiné důležité informace (nepovinné): Vložit text.

4. Zapojení nositelů statku do záchovných opatření.

Podíl nositelů statku na jeho uchování a předávání dalším generacím je naprosto klíčový. Záchovná opatření by proto měla vycházet z jejich potřeb a plně je respektovat. Jak byli nositelé statku zapojeni do plánování záchranných opatření a jakým způsobem se budou podílet na jejich realizaci? Uveďte co nejkonkrétnější informace.

Nositelé statku byli o možnosti zapsání na seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury informováni na úrovni městských a obecních zastupitelstev. Formulace záchovných opatření uvedená v bodu 3 vychází z jejich potřeb a možností, které jsou obce a města schopna realizovat. Konkrétní záchovná opatření jsou uvedena v bodu 3, kde jsou rozepsána podrobně.

D. Zdůvodnění kandidatury

Aby mohl být statek zapsán do Seznamu, musí splňovat definici nemateriálního kulturního dědictví dle bodu 2 Metodického pokynu, a to na základě odpovědí na všechny následující otázky.

Celkem maximálně 1200 slov.

1. Jaké sociální (společenské) funkce statek v současnosti plní a jaký(é) kulturní význam(y) má pro své nositele?

V životě obcí na Uherskohradištsku požívají hody vysoký společenský status. Jejich rozšíření a intenzita je výjimečná, o čemž svědčí udržování hodové tradice v 50 obcích a městech Uherskohradištska. V jednotlivých lokalitách mají hody svou typickou strukturu, ale také mnoho specifických jevů, k nimž patří zpěv, tanec, kroj i obyčejové artefakty. Hlavním organizátorem hodových slavností jsou mladí lidé označovaní vžitým termínem chasa. Je tak označována svobodná mládež, která je svým okolím obecně uznávána jako uskupení osob se statutem dospělého či dospívajícího jedince s právy i povinnostmi účastnit se společenského života v obci. Členové chasy se tím zapojují do veřejného života v obci, podílejí se na jejím kulturním a společenském životě a spolupodílí se na vytváření specifického lokálního povědomí. Do přípravy a účasti na hodové slavnosti se zapojují také rodiče i příbuzní členů chasy a osoby, které ovládají činnosti nezbytné pro zdárné konání hodových slavností (šití a úprava kroje, příprava hodových insignií a artefaktů, nácvik písní a tanců atd.). Posiluje se tak vědomí příslušnosti k určitému společenství, místu původu a zdejšími tradicím. Důležitý je zájem nejen jednotlivců a jejich rodin, ale také místních spolků, organizací a především masivní podpora městských a obecních úřadů. Jen tak mohou hodové slavnosti plnit důležitou společenskou funkci přirozeného budování kolektivu v městech, městysech a obcích. Ty se díky společenskému životu nestávají pouhým venkovským prostorem pro bydlení, ale plnohodnotným sídlem s vlastní historií, přetrvávající tradicí a sociálními vazbami.

2. Jak statek splňuje definici nemateriálního kulturního dědictví dle bodu 2 Metodického pokynu?

V hodových zvycích se projevuje nejen jejich původní funkce jako děkovných oslav, kdy se završoval výsledek zemědělské práce, ale také významná církevní rovina spojená obvykle se svátkem patrona místního kostela i funkce společenská a magicko-prosperitní. Jako hody je obvykle také nazývána hostina spojená s celou slavností, která se projevuje v rodinné rovině i kolektivním pohoštění členů chasy i obyvatel obce rodinami hodových obřadníků. Nejdůležitějším atributem hodů na Uherskohradištsku je hodové právo požívající při slavnosti největší pozornosti. Bez něj by byly některé obyčejově závazné složky slavnosti vážně narušeny (forma hodové občůzky s povolením hodů a předáním práva, vodění pod právo, ad.). Hodové právo není pouhým symbolem, ale právním artefaktem odvozeným od znaků pravomoci obecní samosprávy. Ústředním bodem hodů pak byla a je hodová občůzka s průvodem a následující taneční zábava, jak bylo popsáno výše. Dlouhodobý výzkum této festivity dokládá, že hody s právem mají ve svém přirozeném prostředí významnou, a to nejen společenskou funkci, jsou mezníkem ve výročně obyčejovém roku a vykazují důležité obřadní prvky. Navíc je doprovází další relikty tradiční lidové kultury, kterými jsou taneční a hudební projev, předávání repertoáru původních písní i tvorba a udržování krojových součástí včetně znalosti správného krojového ustrojení.

3. Je statek živou a integrální součástí života svých nositelů a společenství, je navázán na jejich přirozené prostředí?

Hody s právem prokazují velkou životaschopnost se stále se vyvíjejícími prvky, které oscilují v tradici daném základu. Na uchování obřadnosti působí mnoho faktorů – jedním z nejvýraznějších jsou rodiny, které předávají po generace hodnoty obřadní kultury, což má vliv na intenzitu a kvalitu vzájemných vztahů v obci. Právě rodiny dovedou přivést děti a mládež k aktivitám s vazbou na tradiční jevy lidové kultury. Obřadnost a okázalost hodů s právem na Uherskohradištsku je nejen pro

protagonisty, jimiž je mládež, ale i jejich diváky stále přitažlivou festivitou. Pro život v obci, především pro mladou generaci, se staly hody prestižní záležitostmi. Jejich rozšíření, intenzita či počet zúčastněných je srovnatelná pouze s masopustními obchůzkami. Účastníci nevnímají účast na hodové slavnosti jako povinnost, ale jako výsadu. Hodová slavnost žije ve svém přirozeném prostředí, kterým je celá obec a její veřejný prostor, neméně důležité je zázemí v rodinách členů hodové chasy, které se na slavnost připravují s dlouhým předstihem.

4. Považují společenství nositelů, skupiny, případně jednotlivci statek za důležitou součást své identity a kulturního dědictví? Jakým způsobem se to projevuje?

Hody tvoří bezesporu integrální součást tradic obcí a jako takové jsou v centru zájmu celé vesnické komunity. V posledních letech roste aktivita hodových chas na Uherskohradištsku, mnohé se scházejí nejen u příležitosti přípravy a nácviu hodových zvyků, ale také k reprezentaci na význačných příležitostech, jako jsou například Slovácké slavnosti vína a otevřených památek, kde každoročně v krojovém průvodu řadu obcí prezentují hodové chasy, mnohdy i se stárky s hodovými právy. V hodové chasě se i přes stále klesající demografickou křivku organizuje velké množství mladých lidí. Konkrétně v Kunovicích - počet obyvatel 5592, se v roce 2018 účastnilo hodové slavnosti 38 párů hodové chasy. Dále uvádíme některé další lokality včetně počtu obyvatel (údaje z roku 2018): Buchlovice (2935 obyvatel) - 37 párů, Břestek (828 obyvatel) - 18 párů, Traplice (1154 obyvatel) - 24 párů, Stříbrnice (410 obyvatel) - 11 párů. Hody se slaví ve všech rodinách v obci minimálně účastí na mši svaté, slavnostním obědem, na který se zvou členové rozvětveného příbuzenstva z jiných obcí, samozřejmě je shromáždění rodiny a pasivní účast na hodovém průvodu nebo zábavě. Hody s právem jsou také jednou z mála příležitostí, kdy se obléknou do kroje mladí lidé, jejich rodiče i malá děti, což je důvodem pro pořízení nových krojů a krojových součástí.

5. Jakým způsobem se statek předává? (Např. v rámci rodiny, mezigeneračně, uvnitř věkové nebo socio-profesní skupiny apod.)

Díky zažitě tradici je předávání statku přirozené, kontinuální a v rámci vesnické komunity a jejich vazeb spontánní. Mladá generace zůstává v hodové chasě několik let, doba účasti na hodových slavnostech končí obvykle statusem stárka, který je na vrcholu fyzických, duševních a organizačních schopností. Pro mnohé členy chasy je přelomový odchod na studia nebo nástup do zaměstnání a především sňatek, který ukončuje jejich účast na aktivním životě svobodné mládeže v lokalitě. Navíc v posledních desetiletích se hodového průvodu stále častěji účastní i skupinky krojovaných dětí, které tak chápou hodovou slavnost jako každoroční součást života v obci a přirozeně navazují ve starším věku účastí v hodové chasě.

6. Z jakého důvodu je statek obzvláště významný, případně ojedinělý, z pohledu etnologie, sociálně-kulturní antropologie a jiných příbuzných oborů? Proč by měl být statek do seznamu zapsán?

Hody jako takové, nazývané v českém prostředí i posvícení, jsou rozšířeny prakticky na celém území České republiky s různou intenzitou konání a tradování určitých součástí hodových (posvícenských) zvyků a zvyklostí. Specifická podoba zahrnující volbu stárků, hodovou obchůzku ke stárkům, taneční zábavu, účast svobodné mládeže i aktivní či pasivní zapojení obyvatel lokality je omezena na oblast etnografického regionu Slovácko a blízké Brněnsko či Mikulovsko. Hlavní znak hodů na Uherskohradištsku - velké a malé hodové právo je spolu s dalšími hodovými atributy specifickým, které tvoří tuto slavnost výjimečnou a odlišující se od jiných hodových slavností na Slovácku, respektive v celém prostoru jižní a jihovýchodní Moravy. Hody byly v minulosti a jsou i v současnosti

slavnost důležitá pro rodinu i obec a stále více plní také reprezentativní úlohu směrem k okolí obce. Kontinuita jejich konání doložená na Uherskohradištsku od 19. století, avšak s daleko staršími kořeny, zachování obřadních prvků, artefaktů i jistých norem chování mezi členy hodových společenství, stejně jako přirozená potřeba konání této festivity v rámci roku je dokladem důležitosti pro nositele hodových tradic i obce, kde se koná.

7. Jakým způsobem byli společenství nositelů, skupiny, případně jednotlivci zapojeni do přípravy návrhu na zápis statku do Seznamu? (*Můžete uvést termíny jednání či schůzek s nositeli, kdo se jich účastnil, jak probíhaly, zda nositelé vyvíjeli samostatnou iniciativu v souvislosti s návrhem ...*)

Jako nositelé tradice byly osloveny obce, které jsou nejen místem konání hodové slavnosti, ale také důležitým činitelem, bez kterého by nebylo možno hodové slavnosti pořádat. Většina zástupců obcí (starostů, obecních radních a zastupitelů) vnímá možný zápis do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky jako prestižní a reprezentativní záležitost i jako závazek pro ještě větší aktivitu v oblasti pořádání hodových zvyků. Obce byly již při přípravě zápisu na krajský seznam osloveny písemnou a telefonickou formou, která se setkala ve většině s kladným ohlasem. Vzhledem k tomu byla i pro přípravu a vyslovení souhlasu zvolena tato forma informování. Navíc při probíhajících výzkumech v rámci hodových slavností, které probíhají již několik let, byli zástupci obce a v případě zájmu i členové hodových chas o této skutečnosti informováni. Jejich zapojení bylo však spíše v rovině symbolické podpory.

E. Souhlas nositelů se zápisem statku do Seznamu.

1. Svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do seznamu.

Podmínkou zápisu je svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do Seznamu. Tento souhlas bude připojen k návrhu jako příloha č. 1. Zde identifikujte skupiny nebo osoby, které souhlas poskytly. Kdo jsou a jaké jsou jejich funkce ve vztahu k navrženému statku? Z jakého důvodu byli vybráni, aby reprezentovali společenství nositelů? Nositelé či jejich skupiny, kteří poskytnou souhlas, musejí odpovídat nositelům/skupinám, kteří byli identifikováni v bodě A.7. Jsou vítány různorodé a individuální projevy souhlasu nositelů, a to v neomezeném množství. Poskytnutý souhlas by měl odrážet strukturu a různorodost společenství nositelů.

Maximálně 250 slov

Hlavním organizátorem a pořadatelem hodových slavností je v každé obci hodová chasa - skupina mladých lidí, která není spolkově organizována a formálně i fakticky zařizuje konání hodových slavností obec, městys nebo město, které se na přípravě spolupodílí často finančně i organizačně. Za pojení místní samosprávy je zárukou kontinuity pořádání hodových slavností i do budoucna, proto se obecní a městská zastupitelstva a jejich zmocnění starostové jeví jako nejlepší zástupci nositelů statku pro vyslovení souhlasu s nominací pro zápis statku na Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR. Seznam obcí a kontaktů bude uveden v příloze č. 1 spolu s fotokopií usnesení z jednání obecního zastupitelstva. Souhlas s nominací vyslovilo 30 respektive 34 obcí a měst z celkového počtu 50 lokalit, kde se hody s právem pravidelně konají. Na území města Uherské Hradiště se živě vyskytuje hodová slavnost s právem v pěti mětských částech (Mařatice, Jarošov,

Sady, Vésy a Míkovice). Radnice města Uherské Hradiště rovnocenně podporuje konání hodových slavností ve všech lokalitách a svůj souhlas proto vztahuje na všechny uvedené městské části. Povolební situace v některých obcích ztížila jednání a bylo také nesmírně těžké vysvětlit potřebu opakovaného souhlasu, který už zastupitelé obcí poskytli pro potřebu krajského seznamu.

F. Přílohy

Příloha č. 1 – svobodný, předem daný a informovaný souhlas nositelů statku s jeho zápisem do seznamu. Souhlas může mít formu prohlášení nebo také videonahrávek.

Příloha č. 2 – deset reprezentativních fotografií v tiskové kvalitě minimálně 300 dpi, včetně prohlášení o vlastnictví licence a udělení souhlasu se zveřejněním. V případě zápisu budou fotografie použity MKČR a NÚLK pro účely veřejné prezentace statku.

Příloha č. 3 – dokumentace statku: podrobný popis, audiovizuální dokumentace, apod. včetně udělení souhlasu se zveřejněním takovýchto textových nebo audiovizuálních materiálů a prohlášení o vlastnictví licence.

Příloha č. 4 – mapa, do níž je zakresleno místo či oblast, kde se statek vyskytuje

Příloha č. 5 - písemné vyjádření NÚLK o výsledku předběžného posouzení nominace

Příloha č. 6 - písemný souhlas příslušného orgánu kraje s předložením nominace